ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JEAN MISCHO της 24ης Νοεμβρίου 1987

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Η προσφυγή λόγω ακυρώσεως στην οποία αναφέρονται οι προτάσεις αυτές είχε αρχικά ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ και από τον κανονισμό 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων [1], διότι

1) απαγορεύει την εισαγωγή παστεριωμένου γάλακτος και μη κατεψυγμένης παστεριωμένης κρέμας γάλακτος προελεύσεως άλλων κρατών και προοριζόμενης για ανθρώπινη κατανάλωση και

2) ορίζει ότι η θερμικά επεξεργασμένη κρέμα γάλακτος και τα ποτά με βάση το γάλα μπορούν να παρασκευάζονται στη Μεγάλη Βρετανία μόνον από γάλα παραγωγής της Μεγάλης Βρετανίας και στη Βόρεια Ιρλανδία μόνον από γάλα παραγωγής της Βόρειας Ιρλανδίας.

2. Κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας η Επιτροπή παραιτήθηκε από το δεύτερο κεφάλαιο της προσφυγής της αφού το Ηνωμένο Βασίλειο κατήργησε τις σχετικές νομοθετικές διατάξεις.

3. Θα ήθελα να παρατηρήσω από τώρα και δεν θα επανέλθω στη συνέχεια ότι, κατά το άρθρο 69, παράγραφος 4, του κανονισμού διαδικασίας τα έξοδα τα σχετικά με το κεφάλαιο αυτό της προσφυγής πρέπει να επιδικασθούν εις βάρος του Ηνωμένου Βασιλείου, η στάση του οποίου δικαιολογεί την παραίτηση της Επιτροπής.

1 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82.

4. Όσον αφορά το πρώτο κεφάλαιο της προσφυγής πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το Ηνωμένο Βασίλειο αναγνωρίζει ότι η επίδικη ρύθμιση, που περιγράφεται λεπτομερώς στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση, αντιβαίνει στο άρθρο 30 της Συνθήκης [2]. Απομένει λοιπόν να εξετασθεί αν η ρύθμιση αυτή δικαιολογείται, όπως υποστηρίζει αυτό το κράτος μέλος, βάσει του άρθρου 36 για λόγους που ανάγονται στην προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων.

5. Πριν ασχοληθώ μ' αυτό το πρόβλημα πρέπει πάντως να διατυπώσω την άποψή μου ως προς τον ισχυρισμό του Ηνωμένου Βασιλείου ότι η Επιτροπή μετέβαλε το αντικείμενο της προσφυγής κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας. Στις 5 Αυγούστου 1985, δηλαδή 15 ημέρες πριν από την κατάθεση του δικογράφου της Επιτροπής, το Συμβούλιο εξέδωσε την οδηγία 85/397/ΕΟΚ, για τα υγειονομικά προβλήματα και την υγειονομική πολιτική κατά τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές του θερμικά επεξεργασμένου γάλακτος [3], δηλαδή του παστεριωμένου, του αποστειρωμένου ή του γάλακτος που έχει υποβληθεί σε επεξεργασία πολύ υψηλής θερμοκρασίας (UHT). Η οδηγία αυτή σκοπεί την προσέγγιση των σχετικών νομοθεσιών των κρατών μελών θέτοντας κοινοτικές προδιαγραφές για την παραγωγή, την επεξεργασία και τη μεταφορά και καταρτίζοντας ένα κοινοτικό σύστημα ελέγχου. Κατά το άρθρο 16 της οδηγίας, τα κράτη μέλη πρέπει να τη

2 — Παραπέμπω στην απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Δεκεμβρίου 1979, Regina κατά Henn και Darby, 34/79, Rec. 1978, σ. 3795, όπου αναφέρεται ότι το άρθρο 30 «αφορά επίσης τις απαγορεύσεις εισαγωγής καθόσον αποτελούν την πλέον ακραία μορφή περιορισμού» και ότι «η διατύπωση του άρθρου 30 πρέπει να θεωρηθεί, κατά τούτο, ως ισοδύναμη της έκφρασης "απαγορεύσεις ή περιορισμοί εισαγωγών" που απαντά στο άρθρο 36» (σκέψη 12).

3 — ΕΕ L 226, σ. 13.

μεταφέρουν στο εσωτερικό τους δίκαιο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1989 το αργότερο.

6. Η αιτιολογημένη γνώμη δεν αναφερόταν βεβαίως στην οδηγία αυτή και, με την ανταπάντηση, το Ηνωμένο Βασίλειο κατηγορεί την Επιτροπή ότι μετέβαλε το αντικείμενο της προσφυγής παρατηρώντας ότι ήδη πριν από την εν λόγω ημερομηνία το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είχε το δικαίωμα να απαγορεύει τις εισαγωγές παστεριωμένου γάλακτος που ανταποκρίνονταν στις προδιαγραφές της οδηγίας. Το Ηνωμένο Βασίλειο υποστηρίζει ότι κατ' αυτόν τον τρόπο η Επιτροπή παρέβλεψε τις ιδιορρυθμίες της διαδικασίας λόγω παραβάσεως που είναι ότι το αντικείμενο της προσφυγής πρέπει να προσδιορίζεται ήδη κατά τη διοικητική βάση και ότι η αιτιολογημένη γνώμη και η προσφυγή πρέπει να στηρίζονται στους ίδιους λόγους και ισχυρισμούς [4].

7. Η γνώμη μου είναι ότι το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Αφενός το Ηνωμένο Βασίλειο είναι εκείνο που θέλησε, με το υπόμνημα αντικρούσεως, να επωφεληθεί από την ύπαρξη της οδηγίας αυτής εξαίροντας τις διαφορές μεταξύ των εθνικών ρυθμίσεων και την ανάγκη ενός κοινοτικού συστήματος ελέγχου· η Επιτροπή απλώς απήντησε στο επιχείρημα αυτό με το υπόμνημα απαντήσεως υπογραμμίζοντας ότι είναι τουλάχιστον παράδοξο ότι τα προϊόντα που ανταποκρίνονται ήδη στις προδιαγραφές της οδηγίας μπορούν παρ' όλα αυτά να θεωρηθούν επικίνδυνα για τη δημόσια υγεία και να απαγορευτεί η είσοδός τους στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ αυτό δεν θα είναι πλέον δυνατό μετά την 1η Ιανουαρίου 1989.

8. Αφετέρου, από τη διατύπωση της αιτιολογημένης γνώμης μέχρι και το υπόμνημα απαντήσεως η παράβαση που προσάπτει η Επιτροπή (δηλαδή το αντικείμενο της προσφυγής) παρέμεινε απαράλλακτη, δηλαδή η απαγόρευση που επιβάλλει το Ηνωμένο Βασίλειο της εισαγωγής παστεριωμένου γάλακτος και μη κατεψυγμένης παστεριωμένης κρέμας γάλακτος.

9. Κατόπιν αυτών έρχομαι στην ουσία. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου

« εναπόκειται στα κράτη μέλη, ελλείψει σχετικής νομοθετικής εναρμόνισης να αποφασίσουν για το βαθμό, στον οποίο θέλουν να διασφαλίσουν την προστασία της υγείας και της ζωής των προσώπων »

Πλην όμως

« λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις απαιτήσεις της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων » [5], δηλαδή « εντός των ορίων που επιβάλλει η Συνθήκη » [6].

10. « Το άρθρο 36 της Συνθήκης δεν σκοπεί να υπαγάγει ορισμένους τομείς στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών ». Δεδομένου ότι αποτελεί παρέκκλιση από τη θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας, δεν επιτρέπει « περιορισμούς παρά μόνον καθόσον " είναι δικαιολογημένοι ", δηλαδή αναγκαίοι ιδίως για τη διασφάλιση της προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων » [7].

11. Τα στοιχεία αυτά δεν συντρέχουν « όταν η υγεία και η ζωή των ανθρώπων μπορούν να προστατευτούν κατά τρόπο εξίσου αποτελεσματικό με μέτρα λιγότερο περιοριστικά για τις ενδοκοινοτικές εμπορικές συναλλαγές » [8].

4 — Βλέπε π.χ. την απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1982, Επιτροπή κατά Δανίας, 211/81, Rec. 1982, σ. 4547, σκέψη 14.

5 — Βλέπε π.χ. την απόφαση της 6ης Ιουνίου 1984, Melkunie, 97/83, Rec. 1984, σ. 2367, σκέψη 18, και τελευταία την απόφαση της 12ης Μαρτίου 1987, Επιτροπή κατά Γερμανίας, 178/84, Συλλογή 1987, σ. 1227, σκέψη 41.

6 — Βλέπε την απόφαση της 20ής Μαΐου 1976, De Pejper, 104/75, Rec. 1976, σ. 613, σκέψη 15. Επίσης την απόφαση της 16ης Ιουλίου 1982, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 40/82, Συλλογή 1982, σ. 2793: « ... τα αποτελέσματα της υγειονομικής πολιτικής στις εισαγωγές από άλλα κράτη μέλη δεν δύνανται να υπερβαίνουν τα όρια που τάσσονται από το κοινοτικό δίκαιο » (σκέψη 34).

7 — Βλέπε π.χ. την απόφαση της 12ης Ιουλίου 1979, Επιτροπή κατά Γερμανίας, 153/78, Rec. 1979, σ. 2555, σκέψη 5.

8 — Βλέπε π.χ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις Melkunie και De Peijper, 12 και 17 αντιστοίχως.

12. Είναι όμως προφανές ότι η γενική απαγόρευση των εισαγωγών αποτελεί την πλέον περιοριστική μορφή εμποδίου στις συναλλαγές. Το ζήτημα είναι επομένως αν, εν προκειμένω, αποτελεί και τη μόνη αποτελεσματική προστασία της δημόσιας υγείας λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών του συγκεκριμένου προϊόντος.

13. Ενδιαφέρον σχετικό προηγούμενο αποτελεί η απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Φεβρουαρίου 1983 στην υπόθεση 124/81, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Συλλογή 1983, σ. 203, στην οποία ήταν επίδικη η βρετανική ρύθμιση η σχετική με την εισαγωγή και τη διάθεση στην κατανάλωση γάλακτος και κρέμας που έχουν υποστεί επεξεργασία με τη μέθοδο UHT.

14. Ήδη στην υπόθεση εκείνη, το Ηνωμένο Βασίλειο είχε υποστηρίξει ότι η απόλυτη απαγόρευση της εισαγωγής που αντιπροσώπευε στην πραγματικότητα η υποχρέωση της επιτόπιας νέας επεξεργασίας και συσκευασίας του εισαγομένου στο Ηνωμένο Βασίλειο γάλακτος UHT ήταν ικανή να προστατεύσει αποτελεσματικά την υγεία των καταναλωτών και επομένως δικαιολογημένη βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης.

15. Την άποψη εκείνη είχε στηρίξει ουσιαστικά στα ίδια στοιχεία όπως και εν προκειμένω δηλαδή « στη διαφορά των νομοθεσιών των διαφόρων κρατών μελών στον τομέα της παραγωγής και της επεξεργασίας του γάλακτος ..., στις διαφορές όσον αφορά τις λεπτομέρειες εφαρμογής των διαφορετικών αυτών νομοθεσιών και ... στο ότι αδυνατεί να ελέγξει ολόκληρο τον κύκλο παραγωγής του γάλακτος ... στα άλλα κράτη μέλη από τη συγκέντρωση στο αγρόκτημα μέχρι τη συσκευασία και τη διανομή ». Ισχυρίσθηκε επίσης « ότι ο έλεγχος αυτός είναι απαραίτητος προκειμένου να καταστεί βέβαιο ότι το παραγόμενο γάλα δεν είναι μολυσμένο από βακτηρίδια ή ιούς » (σκέψη 24).

16. Το Ηνωμένο Βασίλειο φρονεί ότι οι σκέψεις αυτές ισχύουν εν προκειμένω κατά μείζονα λόγο καθόσον η τεχνική της παστεριώσεως του γάλακτος προσφέρει πολύ λιγότερες εγγυήσεις από την επεξεργασία σε πολύ υψηλή θερμοκρασία, η ανεπάρκεια δε αυτή πρέπει να αντισταθμιστεί με πρόσθετες προφυλάξεις καθ' όλη τη διάρκεια της παραγωγής, από τη γεωργική εκμετάλλευση μέχρι τον τελικό καταναλωτή. Οι έλεγχοι στα σύνορα δεν παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις και συνεπάγονται εξάλλου καθυστερήσεις που καθιστούν το εισαγόμενο γάλα ακατάλληλο για κατανάλωση.

17. Βεβαίως με την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση 124/81 το Δικαστήριο απέρριψε τα επιχειρήματα του Ηνωμένου Βασιλείου για λόγους που ανάγονται κατά μεγάλο βαθμό στα ειδικά χαρακτηριστικά της παραγωγής και της συσκευασίας του γάλακτος UHT (βλέπε σκέψεις 25 έως 27).

18. Το Δικαστήριο έκρινε πάντως με την απόφαση αυτή ότι για την προστασία της υγείας των ανθρώπων, το Ηνωμένο Βασίλειο θα μπορούσε να έχει *εγγυήσεις ισοδύναμες* με αυτές που απαιτεί για τη δική του παραγωγή, *χωρίς να επιβάλει απόλυτη απαγόρευση των εισαγωγών* (σκέψη 28).

19. Η γνώμη μου είναι ότι οι ίδιες σκέψεις ισχύουν και εν προκειμένω.

20. Το Ηνωμένο Βασίλειο οφείλει τουλάχιστον να επιτρέψει την εισαγωγή παστεριωμένου γάλακτος και μη κατεψυγμένης παστεριωμένης κρέμας γάλακτος καταγωγής άλλου κράτους μέλους που έχουν παραχθεί και διατεθεί στο εμπόριο υπό αντικειμενικές συνθήκες πανομοιότυπες μ' αυτές που καθορίζει για τη δική του παραγωγή. Με άλλα λόγια, οι γαλακτοπαραγωγοί των άλλων κρατών μελών πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αποδείξουν ότι το παστεριωμένο γάλα που παράγουν πληροί τους όρους της βρετανικής νομοθεσίας. Οι εν λόγω παραγωγοί όμως δεν έχουν τη

δυνατότητα αυτή δεδομένου ότι αντιμετωπίζουν απόλυτη απαγόρευση των εισαγωγών ανεξάρτητα από την ποιότητα του γάλακτος που πωλούν.

21. Για να βεβαιωθεί ότι πληρούνται πράγματι οι προϋποθέσεις της βρετανικής νομοθεσίας δεν απαιτείται να μπορεί το ίδιο το Ηνωμένο Βασίλειο να διενεργεί ελέγχους σε όλα τα επίπεδα της παραγωγής στα άλλα κράτη μέλη.

22. Όπως επίσης έκρινε το Δικαστήριο με τις σκέψεις 30 και 31 της από 8 Φεβρουαρίου 1983 απόφασής του, είναι δυνατόν με τη συνεργασία των αρχών των κρατών μελών να βεβαιώνεται ότι τα συγκεκριμένα προϊόντα ανταποκρίνονται στις βρετανικές προδιαγραφές με αποδεικτικά έγγραφα ή πιστοποιητικά που εκδίδουν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών εξαγωγής. Τα έγγραφα αυτά θα μπορούσαν δηλαδή να αποτελέσουν τεκμήριο ότι τα εισαγόμενα εμπορεύματα ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές της νομοθεσίας της χώρας εισαγωγής και να απλουστεύσουν κατ' αυτόν τον τρόπο τους ελέγχους στα σύνορα χωρίς πάντως να αποκλείεται « η δυνατότητα των βρετανικών αρχών να διεξάγουν δειγματοληπτικούς ελέγχους προκειμένου να βεβαιώνονται για την τήρηση των κανόνων που έχουν καθορίσει ούτε η δυνατότητα να αρνούνται την είσοδο των παρτίδων για τις οποίες διαπιστώνεται ότι δεν πληρούν τους κανόνες αυτούς ».

23. Αυτό ακριβώς έπραξε μετά την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση του γάλακτος UHT το Ηνωμένο Βασίλειο καταρτίζοντας σε συνεργασία με την Επιτροπή και διάφορα κράτη μέλη ένα υπόδειγμα πιστοποιητικού υγεινομικού ελέγχου που υπογράφεται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους εξαγωγής και συνοδεύει το εισαγόμενο στο Ηνωμένο Βασίλειο γάλα (βλέπε παράρτημα 9 του υπομνήματος αντικρούσεως). Εκ πρώτης όψεως φαίνεται ότι το σύστημα αυτό θα μπορούσε να εφαρμοστεί και στο παστεριωμένο γάλα και στη μη κατεψυγμένη παστεριωμένη κρέμα γάλακτος. Αρκεί να προσαρμοστεί ελαφρά η παράγραφος IV του πιστοποιητικού που έχει τον τίτλο « Guarantees as to the heat treatment process » (εγγυήσεις σχετικά με τη θερμική επεξεργασία).

24. Σημειωτέον εξάλλου ότι η μεγάλη πλειοψηφία των βρετανικών νομοθετικών και οιονεί νομοθετικών μέτρων που εφαρμόζονται στα διάφορα στάδια του κύκλου παραγωγής δεν αφορούν μόνον την παραγωγή παστεριωμένου γάλακτος. Οι έλεγχοι σχετικά με την υγεία των ζώων, την κατάσταση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, τις συνθήκες χειρισμού του ωμού γάλακτος, τη μεταφορά και τη διανομή του εφαρμόζονται ασχέτως του είδους θερμικής επεξεργασίας (αποστείρωση, παστερίωση, επεξεργασία σε πολύ υψηλή θερμοκρασία) στην οποία πρόκειται να υποβληθεί.

25. Νομίζω συγκεκριμένα ότι τα γαλακτοκομεία που εξάγουν ήδη γάλα UHT προς το Ηνωμένο Βασίλειο με το εν λόγω πιστοποιητικό θα πρέπει να μπορούν να εξαγάγουν προς τη χώρα αυτή και παστεριωμένο γάλα κατόπιν απλού ελέγχου των μεθόδων που χρησιμοποιούν και των εγκαταστάσεων παστεριώσεως που διαθέτουν.

26. Εξάλλου με την οδηγία του Συμβουλίου της 5ης Αυγούστου 1985 καταρτίστηκε ένα σύστημα πιστοποιητικών και ελέγχων καταλληλότητας, ακριβώς για να διευκολυνθεί το ενδοκοινοτικό εμπόριο του θερμικά επεξεργασμένου γάλακτος με παράλληλη τήρηση των προδιαγραφών παραγωγής, συλλογής, χειρισμού και μεταφοράς που θέτει η οδηγία. Συντάσσομαι ανεπιφύλακτα με το συλλογισμό της Επιτροπής ότι το παστεριωμένο γάλα που ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές της οδηγίας αυτής θα πρέπει να μπορεί να εισάγεται στο Ηνωμένο Βασίλειο ήδη από τώρα καίτοι δεν έχει ακόμη παρέλθει η προθεσμία για την εκτέλεση της οδηγίας. Πράγματι, αυτό που την 1η Ιανουαρίου 1989 θα θεωρείται ακίνδυνο για την υγεία θα πρέπει και τώρα να θεωρηθεί ακίνδυνο.

27. Αυτό δεν σημαίνει ότι η οδηγία αρχίζει να ισχύει πριν από την πάροδο της προθεσμίας

που προβλέπεται για την εφαρμογή της αλλά απλώς ότι το παστεριωμένο γάλα που ανταποκρίνεται στις κοινές προδιαγραφές παρέχει επαρκείς εγγυήσεις για την αποτελεσματική προστασία της υγείας των ανθρώπων.

28. Ως προς τη δυνατότητα διενέργειας ορισμένων αναλύσεων στα σύνορα με αρκετή ταχύτητα (ιδίως καταμέτρηση του συνολικού αριθμού των μικροβίων που περιέχει ενδεχομένως το γάλα, για την οποία απαιτείται μία έως τρεις ημέρες) έχω να παρατηρήσω τα ακόλουθα. Από 1ης Ιανουαρίου 1989 θα έχει εφαρμογή το άρθρο 7, παράγραφος 3, της προαναφερθείσας οδηγίας που προβλέπει ότι «οι έλεγχοι και οι επιθεωρήσεις γίνονται κανονικά στον *τόπο προορισμού* των εμπορευμάτων ή σε κάθε άλλο κατάλληλο τόπο υπό τον όρο ότι η επιλογή του τόπου αυτού προκαλεί τις λιγότερο δυνατές δυσχέρειες στη διακίνηση των εμπορευμάτων. Οι έλεγχοι και οι επιθεωρήσεις τις οποίες προβλέπουν οι παράγραφοι 1 και 2 δεν επιτρέπεται να προκαλούν υπερβολική καθυστέρηση στη διακίνηση και στη διάθεση στην αγορά των εμπορευμάτων ούτε να προκαλούν καθυστέρηση που είναι δυνατόν να επηρεάσει την ποιότητα του γάλακτος».

29. Το Ηνωμένο Βασίλειο διευκρινίζει στο σημείο 3.14 του υπομνήματος αντικρούσεως ότι για την εγχώρια παραγωγή του, σήμερα, «η δειγματοληψία του θερμικά επεξεργασμένου γάλακτος γίνεται στα γαλακτοκομεία ή στα *σημεία λιανικής πωλήσεως* από τους Environmental Health Officers ή Trading Standards Officers».

30. Αρκεί λοιπόν να επεκταθεί και στο εισαγόμενο παστεριωμένο γάλα ο έλεγχος των υπαλλήλων αυτών. Εν πάση περιπτώσει το γάλα θα έχει υποβληθεί σε ελέγχους στη χώρα καταγωγής του (κατά το στάδιο από το αγρόκτημα μέχρι την εμφιάλωση) και θα συνοδεύεται από πιστοποιητικό καταλληλότητας.

31. Επομένως ο κίνδυνος ότι ενδέχεται να έχει φθάσει ήδη στο τραπέζι των καταναλωτών εισαγόμενο γάλα που δεν ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές όταν θα γίνει γνωστό το αποτέλεσμα των ελέγχων είναι μάλλον θεωρητικός.

32. Δεν πρέπει να λησμονούμε, πράγματι, ότι στην υπό κρίση υπόθεση δεν πρόκειται για την εισαγωγή προϊόντος που περιέχει χημικές ουσίες, η δράση των οποίων στον ανθρώπινο οργανισμό δεν έχει ακόμη μελετηθεί επαρκώς από την επιστήμη. Πρόκειται αντιθέτως για προϊόν που έχει υποστεί επεξεργασία η οποία έχει επινοηθεί ειδικά για να το καταστήσει αβλαβές για την υγεία. Με το υπόμνημα αντικρούσεως το Ηνωμένο Βασίλειο αναφέρεται στον ορισμό ο οποίος παρατίθεται στη σελίδα 33 του δελτίου 1981 της Fédération internationale de laiterie ότι δηλαδή «η παστερίωση αποτελεί τεχνική, η εφαρμογή της οποίας σκοπεί να μειώσει τους πιθανούς κινδύνους για την υγεία που συνεπάγεται η εισαγωγή παθογόνων μικροοργανισμών στο γάλα, μέσω θερμικής επεξεργασίας η οποία συνάδει προς τις ελάχιστες χημικές, φυσικές και οργανοληπτικές μεταβολές του προϊόντος».

33. Ο εκπρόσωπος του Ηνωμένου Βασιλείου υποστήριξε πάντως ότι η Επιτροπή δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι έστω και ένα μόνο άλλο κράτος μέλος μπορεί σήμερα να εγγυηθεί ότι το γάλα που παστεριώνεται στο έδαφός του ανταποκρίνεται ήδη στις βρετανικές προδιαγραφές ή στις προδιαγραφές της οδηγίας.

34. Σχετικώς πρέπει να σημειωθεί, πρώτον, ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο εναπόκειται να αποδείξει ως προς ποια συγκεκριμένα στοιχεία θεωρεί ανεπαρκείς τις εγγυήσεις και τους ελέγχους που προβλέπονται στα άλλα κράτη μέλη[9], αντί να υπογραμμίζει απλώς τις διαφορές που υπάρχουν ως προς αυτό το σημείο

9 — Βλέπε απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 1979, Denkavit Futtermittel κατά Ministre de l'Alimentation, de l'Agriculture et des Forêts, 251/78, Rec. 1979, σ. 3369, σκέψεις 24 και 28.

μεταξύ αυτού και των άλλων κρατών μελών. Το γεγονός ότι διαφέρουν οι σχετικές εθνικές ρυθμίσεις δεν σημαίνει ότι αποκλείεται να είναι ισοδύναμες.

35. Απαντώντας στο επιχείρημα αυτό, η Επιτροπή παρατήρησε κατά τη συζήτηση ότι το 80 % του γάλακτος που παστεριώνεται στην ιρλανδική επαρχία Leinster μπορεί να καταταχθεί στις κατηγορίες A και B του συστήματος μετρήσεως των βακτηριδίων που έχουν καταρτίσει οι Milk Marketing Boards (σελίδα 17 του υπομνήματος αντικρούσεως), ενώ δεν μπορεί να εξαχθεί προς το Ηνωμένο Βασίλειο και ότι ένα γαλακτοκομείο του Λουξεμβούργου πληροί τις ποιοτικές προδιαγραφές των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής που είναι ιδιαίτερα αυστηρές και επέτυχε έτσι το δικαίωμα αποκλειστικής προμήθειας γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων στις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις που σταθμεύουν στη Γερμανία.

36. Βεβαίως οι ισχυρισμοί αυτοί, που δεν συνοδεύονται από γραπτές αποδείξεις, δεν μπορούν να θεωρηθούν αποφαστικής σημασίας. Πάντως ούτε η Επιτροπή ούτε το Ηνωμένο Βασίλειο διενήργησαν συστηματική έρευνα στα έντεκα άλλα κράτη μέλη ή στα γαλακτοκομεία τους, οπότε δεν μπορεί να λεχθεί με βεβαιότητα ότι κανένα από τα γαλακτοκομεία αυτά δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στους όρους της βρετανικής νομοθεσίας ούτε σ' αυτούς που θέτει η οδηγία.

37. Όπως παρατήρησα ήδη, τα γαλακτοκομεία της ηπειρωτικής Ευρώπης που έχουν το δικαίωμα να εξάγουν γάλα UHT προς το Ηνωμένο Βασίλειο πληρούν τις προϋποθέσεις που οι βρετανικές αρχές θεωρούν ικανοποιητικές όσον αφορά την κατάσταση του γάλακτος πριν από την επεξεργασία του (βλέπε την παράγραφο V του υποδείγματος πιστοποιητικού που παρατίθεται στο παράρτημα 9 του υπομνήματος αντικρούσεως). Είναι λοιπόν δυνατό να θεωρηθεί, κατόπιν ελέγχου των μεθόδων παστεριώσεως που εφαρμόζουν, ότι τα γαλακτοκομεία αυτά πληρούν τις βρετανικές προδιαγραφές και ως προς αυτό το σημείο.

38. Ωστόσο, το ερώτημα αρχής που θα πρέπει κυρίως να θέσουμε είναι το εξής: αν αποδειχτεί ότι πράγματι κανένα άλλο κράτος μέλος δεν είναι σε θέση να παράσχει τις εγγυήσεις που απαιτεί το Ηνωμένο Βασίλειο, η χώρα αυτή έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την απόλυτη απαγόρευση των εισαγωγών;

39. Σχετικώς πρέπει να σημειωθεί, πρώτον, ότι η απόλυτη αυτή απαγόρευση είναι ικανή να αποθαρρύνει τις αιτήσεις εγκρίσεως εισαγωγής διότι η απάντηση θα είναι αυτομάτως αρνητική ανεξαρτήτως των επιχειρημάτων που μπορεί να επικαλεστεί ο αιτών.

40. Θα παρατηρήσω περαιτέρω ότι η χρονικά απεριόριστη απόλυτη απαγόρευση που δικαιολογείται από την πραγματική κατάσταση σε μια δεδομένη στιγμή θα πάγωνε τα πράγματα άπαξ και διά παντός και θα καθιστούσε αδύνατη επ' αόριστο την πραγματοποίηση ενός από τους κύριους σκοπούς της Συνθήκης, δηλαδή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

41. Τέλος, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η απαγόρευση που θέτει το άρθρο 30 της Συνθήκης αφορά και τις ρυθμίσεις που είναι ικανές να παρεμποδίσουν *δυνητικώς* το ενδοκοινοτικό εμπόριο. Δεν απαιτείται να αποδείξει η επιχείρηση ενός άλλου κράτους μέλους ότι την ενδιέφερε και ήταν σε θέση να εξαγάγει το συγκεκριμένο εμπόρευμα.

42. Καταλήγω λοιπόν στο συμπέρασμα ότι το κράτος μέλος δεν μπορεί να αποκλείσει με νομοθετικό ή κανονιστικό μέτρο τη δυνατότητα των εξαγωγέων των άλλων κρατών μελών να αποδείξουν ότι τα προϊόντα τους ανταποκρίνονται στη ρύθμιση της χώρας εισαγωγής.

43. Όπως έκρινε εξάλλου το Δικαστήριο με την απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1986 (υπόθεση 188/84, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1986, σ. 419), ένα κράτος μέλος

« δεν δικαιούται να εμποδίζει την εμπορία προϊόντος καταγωγής άλλου κράτους μέλους το οποίο εξομοιούται, όσον αφορά το επίπεδο προστασίας της υγείας και της ζωής των προσώπων με το επίπεδο που επιδιώκει να εξασφαλίσει ή να θεσπίσει η εθνική κανονιστική ρύθμιση. Επομένως, είναι αντίθετη προς την αρχή της αναλογικότητας η εθνική κανονιστική ρύθμιση που απαιτεί τα εν λόγω εισαγόμενα προϊόντα να πληρούν κατά γράμμα και ακριβώς τις ίδιες διατάξεις ή τεχνικά χαρακτηριστικά που προβλέπονται για τα προϊόντα τα οποία παράγονται στο εν λόγω κράτος, αφού τα εισαγόμενα αυτά προϊόντα εξασφαλίζουν το ίδιο επίπεδο ασφαλείας για τους καταναλωτές ».

44. Επομένως, η απόλυτη απαγόρευση της εισαγωγής παστεριωμένου γάλακτος που προβλέπει η βρετανική νομοθεσία δεν δικαιολογείται βάσει του άρθρου 36.

45. Θα μπορούσε να παρατηρηθεί, πάντως, ότι δεν είναι λογικό να απαιτείται από το Ηνωμένο Βασίλειο να καταρτίσει νέο σύστημα διμερούς συνεργασίας με τα κράτη μέλη που είναι διατεθειμένα να παράσχουν τις απαιτούμενες εγγυήσεις λίγους μήνες πριν από την έναρξη της ισχύος της οδηγίας περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών στον τομέα αυτό.

46. Ας σημειωθεί όμως επ' αυτού ότι η Επιτροπή απηύθυνε το έγγραφο οχλήσεως στο Ηνωμένο Βασίλειο στις 2 Φεβρουαρίου 1984 και το κράτος αυτό θα μπορούσε να τακτοποιήσει την κατάστασή του εντός του έτους.

47. Δεν πρέπει να λησμονούμε εξάλλου ότι

« ... κατά πάγια νομολογία που μνημονεύεται ιδίως στην απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1973, Επιτροπή κατά Ιταλίας (39/72, ECR 1973, σ. 111), το αντικείμενο της προσφυγής που ασκείται βάσει του άρθρου 169 της Συνθήκης οριοθετείται με την αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής και ότι *ακόμη και στην περίπτωση που η παράβαση αίρεται* μετά την πάροδο της προθεσμίας, η οποία καθορίζεται δυνάμει της δευτέρας παραγράφου του άρθρου αυτού, η Επιτροπή *εξακολουθεί να έχει έννομο συμφέρον για τη συνέχιση της δίκης*. Το συμφέρον αυτό μπορεί ιδίως να συνίσταται στην αναγνώριση της ευθύνης που έχει ενδεχομένως το κράτος μέλος έναντι αυτών που αντλούν δικαιώματα από τη συγκεκριμένη παράβαση » [10].

48. Τέλος και κυρίως, το Ηνωμένο Βασίλειο έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο την οδηγία 85/397/ΕΟΚ οποτεδήποτε πριν από την 1η Ιανουαρίου 1989. Κατ' αυτό τον τρόπο θα άρει την παράβαση (την απόλυτη απαγόρευση) χωρίς να χρειάζεται να καταρτίσει μεταβατικό σύστημα, ενώ ταυτόχρονα θα έχει τη βεβαιότητα ότι θα εισέλθει στο έδαφός του μόνο το παστεριωμένο γάλα που ανταποκρίνεται προς τις προδιαγραφές της οδηγίας.

Συμπέρασμα

49. Προτείνω λοιπόν στο Δικαστήριο να κάνει δεκτά τα αιτήματα της Επιτροπής όπως διατυπώνονται με το απαντητικό υπόμνημα και να καταδικάσει το Ηνωμένο Βασίλειο στα δικαστικά έξοδα.

10 — Απόφαση της 17ης Ιουνίου 1987, 154/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1987, σ. 2717, σκέψη 6· απόφαση της 5ης Ιουνίου 1986, 103/84, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1986, σ. 1759, σκέψεις 8 και 9, και απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1986, 309/84, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1986, σ. 599, σκέψη 18.